

[Kim Behnke]

nok ved at være ved den tid, hvor grænsen er nået? Nej, man vil jo ikke sætte tal på. Og man forventer, at hver enkelt af dem skal have fuld valuta, og SF mener også, at der skal ansættes en hel masse pædagoger til at holde dem i hånden, så de kan komme ud og opleve det brutale danske samfund, og da endelig ikke blive stødt af det. Det er så kolossalt dyrt, dette her, at man er nødt til at sige: Hertil og ikke længere. Og som jeg har redegjort for tidligere, hvis justitsministeren kommer med et forslag, der siger: Nu ønsker vi ikke længere at give underhold til de kriminelle og til lykkejægerne, men dem, der vitterlig er ægte flygtninge, vil vi gerne give underhold til, så får forslaget Fremskridtspartiets stemme. Men så længe vi skal medvirke til at underholde folk, der burde have været afvist den dag, de ankom til den danske grænse, er svaret nej.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling.

vedtoges uden afstemning.

Tredje næstformand (Lilli Gyldenkilde):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til Retsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget i vol-

Den næste sag på dagsordenen var:

3) Første behandling af lovforslag nr. L 75

Forslag til lov om universiteter m.fl. (universitetsloven).

Af undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

(FremSAT 28/10-92).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandlingen

Frank Jensen (S):

Jeg vil indlede med at indrømme, at jeg igennem de sidste fem måneder har set frem til

dagens førstebehandling af dette lovforslag til en ny universitetslov, og jeg mener, at via et fællesskab kan drage den lære, at det er farligt at indgå et så afgørende forlig umiddelbart før sommerferien, hvor der går fem måneder, inden lovforslaget kommer til egentlig behandling her i salen. I den for lange periode bliver der plads for mange mytendannelser og mange mørkemænd. Det egentlige indhold og de oprindelige intentioner med forliget bliver let fejlet til side af myter og rygtedannelser om forligets indhold. Lad os håbe, at vi i dag kan få månet mange af disse i jorden og koncentrere debatten om det egentlige indhold.

Den skyttegravskrig, der har været ført igennem de seneste 20 år om den nuværende styrelseslov, har betydet, at det ikke har været muligt at lave en revision af loven. Det giver naturligvis problemer, fordi indholdet af universiteterne har ændret sig så meget siden 1973, at loven på en række områder ikke er tidssvarende. Den nuværende undervisningsminister har gennem mange år været stærkt optaget af at få et ideologisk opgør med det, som ministeren opfatter som det mest synlige bevis på studentetopgørets årsen. Ministeren har dog aldrig kunnet finde et flertal for disse synspunkter her i Tinget. Når ministeren ikke har kunnet få indfriet sine ideologiske kæpheste, har ministeren og ministeriet sat institutionerne under et meget stramt og stærkt centralt styre. Socialdemokratiets mål med at indgå en ny styrelseslov, en sag, som SF fik sat på dagsordenen efter en forespørgselsdebat her i Tinget i marts måned 1990, har været at få en egentlig selvstyrelse for universiteterne økonomisk og fagligt. Det har vi fået. Den nye universitetslov er sammen med flerårsaftalen et gedigent brud med de seneste års universitetspolitik her i landet. Vi genindfører nu universiteternes økonomi økonomisk og fagligt. Det mener vi faktisk der er god grund til at anerkende. Selvstyret er skabt og genskabt uden afgørende brud med den positive demokratiseringsproces, som opgøret med professorvældet førte til med loven af 1973, en demokratiseringsproces, som ikke alene er politisk nødvendig og ønskelig, men også nødvendig, for at universiteterne kan få de optimale betingelser at producere deres to hovedydelse, nemlig undervisning og forskning på et højt niveau.

[Frank Jensen]

Disse to hovedopgaver for universiteterne kræver en høj grad af autonomi hos den enkelte medarbejder og stort ansvar og indflydelse på beslutningsprocessen for alle parter. Principperne i forliget er, at institutionerne får til bageført deres selvstyre, at demokratiet fastholdes, således at alle ledere vælges og alle grupper deltager i valgene, at alle grupper er repræsenteret i de styrende organer, at disse organer har reel beslutningskompetence, og at en lang række administrative og styringsmæssige procedurer effektiviseres.

Tiden her i første omgang tillader desværre ikke, at jeg går i dybden på de enkelte områder, men jeg vil da gerne slå fast, at når der er tale om et bredt forlig, og det har været ønsket fra institutionernes side, et forlig, der også skulle omfatte den nuværende regering, er der naturligvis kompromisset på områder i loven.

Når de studerende og TAP'erne i dag føler sig dårligt behandlet, fordi deres repræsentation er reduceret i de styrende organer ved den nye tilknytning af eksterne repræsentanter og direkte ledelsesrepræsentation, kan jeg faktisk godt forstå deres kritik, hvis man ene og alene ser isoleret på disse organers sammensætning. Men ser man på loven som helhed, er der givet indrømmelser til de studerende og TAP'erne på en lang række områder. De studerendes indflydelse gennem studienævnene er styrket væsentligt. Her har de studerende for alvor en direkte interesse i at gøre studienævnets position så stærk som overhovedet mulig, og jeg skal gøre opmærksom på, at Socialdemokratiet har meddelt undervisningsministeren, at vi ikke kan bidrage til den ændring, der er kommet ind i lovens § 8, stk. 3, hvor formandens stemme er udslagsgivende ved stemmelighed i studienævnene, en ændring, der er kommet ind efter forligets indgåelse, men også en ændring, der skal pilles ud igen inden lovens vedtagelse.

For TAP'ernes vedkommende er der sket en klar præcisering af samarbejdsudvalgenes placering i personalepolitikken på institutionerne. Disse sager hører ikke hjemme i de kollegiale organer, men i en samarbejdsudvalgsstreng. Det har været et længe formuleret ønske fra TAP's side, at der kom styr på disse forhold, at der blev udarbejdet en egentlig personalepolitik på de høje læreanstalter.

Disse spørgsmål er det vigtigt at have en klart defineret ledelse, når der skal indgås aftaler. Det er klart, at disse ændringer ikke fjerner baggrunden for de studerendes og TAP'ernes repræsentation i de styrende organer, og det er som sagt heller ikke sket. Den er blevet reduceret som konsekvens af reduktionen af ledelsesrepræsentation og den eksterne repræsentation. TAP-repræsentationen i konsistorium svarer til VIP-repræsentationen, hvis man ser bort fra ledelsesrepræsentationen. Ledelsesrepræsentationen kan også på nogle institutioner omfatte grupper, der i dag henhører under TAP-gruppen, men disse forhold afhænger af statutterne for den enkelte institution.

Til slut skal jeg sige, at der har været tale om meget langvarige og besværlige forhandlinger, men jeg vil gerne i den forbindelse takke de øvrige partier bag forliget. Jeg vil også gerne rette en tak til ministeren – selv om han er travlt optaget af forhandlinger med justitsministeren i øjeblikket – det er jo sjældent, der er anledning til det, men efter at forliget er indgået, har ministeren stoppet den ideologiske krigsans og nedskydningen af forliget og dets indhold, og det vil jeg godt takke for. Nu er der brug for, at institutionerne får stabilitet og medspil, så de i den kommende tid får mulighed for at overgå fra den gamle lov til den nye lov på en fredfyldt måde. Det skylder vi dem også i årene fremover.

Desværre valgte SF at springe fra i 12. time. Det betyder dog ikke, at SF ikke har bidraget positivt de to år, de sad med ved bordet, men desværre rakte mødet ikke til at slå sømmet i. Men den mulighed foreligger stadig ved tredjebehandlingen, så vi indbyder gerne SF til at gå med i forligskredsen.

Den fg. formand (Ahlmann-Ohlson):

Jeg vil gerne bede ordførerne om at overholde taldelen.

Eva Møller (KF):

Også Det Konservative Følgeparti kan tilslutte sig det foreliggende lovforslag om universiteter m.m., som skal afløse den gældende styrelseslov.

Som Socialdemokratiets ordfører, hr. Frank Jensen, nævnte, er forslaget udarbejdet af en bred kreds af partier gennem en meget lang periode. Jeg vil også gerne benytte lejligheden

[Eva Møller]

her til at sige tak for godt med- og modspil fra både de øvrige partiers forhandlere og embedsmændenes side.

Som det fremgår heraf, er Det Konservative Folkeparti et af partierne bag forliget, og jeg vil gerne sige, at set med vore øjne er det foreliggende forslag en helt klar forbedring af den gældende lov, som vi har ønsket at ændre gennem mange år.

Tiden tillader mig ikke at komme ind på alle de mange forbedringer i lovforslaget, men jeg vil gerne specielt fremhæve, at vi får forenklede og klarere beslutningsveje, og at vi entydigt får fastlagt kompetence og ansvar.

Universiteterne og de øvrige højere læreanstalter drives stort set for offentlige midler, og det betyder naturligvis, at vi fra Folketingets side har en forpligtelse til at sikre en god anvendelse af disse midler. Men vi skal ikke blande os i detaljer eller for den sags skyld i indholdet af undervisningsplaner, i optagelseskriterier, i forskningens indhold m.v. For mig at se er det et ufravigeligt krav, at dersom vore højere læreanstalter skal kunne leve op til deres målsætning om at levere undervisning og udføre forskning på højeste niveau, skal de have et udstrakt selvstyre og mulighed for at forvalte de midler, som stilles til rådighed for dem, under eget ansvar, og det mener jeg vi har fået sikret på en god måde med det foreliggende lovforslag.

Det Konservative Folkeparti er meget tilfreds med, at såvel konsistorium som fakultetsråd er blevet slanket. Vi tror, at disse organer dermed bliver mere effektive og får bedre mulighed for at beskæftige sig med det væsentlige.

Vi har også med glæde konstateret, at der nu kommer eksterne repræsentanter ind i såvel konsistorium som fakultetsråd. Det kan være med til at udbygge den kontakt, som lykkeligvis er blevet meget bedre i de seneste år. Det er længe siden, man har talt om universiteterne som elfenbenstårne, men vi tror, at kontakten stadig kan forbedres og udbygges mellem samfundet og de højere læreanstalter, og det mener vi at de eksterne repræsentanter vil medvirke til.

Når forligskredsen har været så bred, som den rent faktisk er og har været, har det naturligvis været noget af et puslespil at få repræsentationen for de forskellige grupper til at gå op, når de forskellige organer skulle reduceres.

Jeg vil gerne sige, at jeg finder, at vi er nået frem til en fornuftig balance i dette forslag. Jeg mener, at alle relevante grupper får indflydelse på deres arbejde og på forholdene på deres arbejdsplads, og sådan skal det også være i et demokratisk samfund.

Vi har ikke haft nogen som helst intentioner om, at hverken ministre eller Folketing eller ministeriets embedsmænd skal bestemme alt. Tværtimod har vi ønsket at delegere yderligere ansvar og kompetence ud til institutionerne og at sikre institutionernes selvstyre. Det er blevet sagt ved en række lejligheder, at det foreliggende lovforslag er ændret i forhold til det forslag, der blev sendt ud til høring, og det er også korrekt. Vi måtte nemlig konstatere, at en lang række mennesker læste forslaget anderledes, end vi på noget tidspunkt havde ment eller tænkt os, og derfor fandt vi det rimeligt at forandre teksten, så det, vi mente og tænkte, blev klart og tydeligt for alle og ikke blot for os selv. Det er baggrunden for ændringerne, og jeg synes egentlig, det er godt og rimeligt. Hvorfor skulle vi i øvrigt lave høringer, hvis vi ikke er indstillet på at forbedre forslaget?

Der er ét enkelt punkt tilbage, som også hr. Frank Jensen var inde på, nemlig spørgsmålet om afstemningerne i studienævnene. Vi har forstået, at de studerende føler, at deres indflydelse er blevet meget væsentligt beskåret med den udformning, lovforslaget har fået. Det har ikke været vores intention og vores ønske, så vi er åbne over for at finde en anden mulighed, men der skal kunne træffes en afgørelse. Det er vigtigt at bevare de studerendes indflydelse, fordi vi har oplevet, at studenterrepræsentanterne i studienævnene i mange situationer har været med til at sikre fornyelsen, sikre kvaliteten og sikre lærernes pædagogiske standard.

Tiden tillader mig ikke at tale længere – jeg er ganske vist sikker på, jeg er flere minutter bagud for hr. Frank Jensen, men jeg må jo vende tilbage med resten i korte bemærkninger.

Den fg. formand (Ahlmann-Ohlsen):

Det er formanden, der styrer debatten.

Anders Mølgaard (V):

Da Venstres ordfører på området, fru Hanne Severinsen, er bortrejst, har jeg indvilliget i at holde hendes tale.

[Anders Mølgaard]

Ved fremsættelsen af dette lovforslag ser Venstre frem til, at 20-års-krigen om styrelsesloven nu endelig er slut. I takt med kravet om øget decentralisering og selvbestemmelse på vore universiteter og højere læreanstalter er også kravet om moderne ledelsesprincipper taget til. Forudsætningen for at uddelegere beslutninger er jo, at man har nogle at delegerede disse beslutninger ud til.

Princippet i det foreliggende lovforslag følger hele ideen om uddelegering og ramkestyring. I det hidtidige system var det svært at se, hvem der var de egentlig ansvarlige. I det nye system får det hidtil mindst bæredygtige led, nemlig studienævnene, øget kompetence. Det betyder, at studenterne får stor indflydelse på det, der er rammen om deres hverdag, nemlig studieplanerne.

Jeg skal i den forbindelse gøre opmærksom på, at den nye bestemmelse i § 8, stk. 3, om studieledernes stemme som udslagsgivende i tilfælde af stemmelighed ikke er tænkt som udhuling af studenternes indflydelse. Hvis vi kan finde en anden løsningsmodel for den slags situationer, er vi meget åbne over for dette.

De mere overordnede beslutninger træffes jo i fakultetsrådet og i sidste ende i konsistorium, der er blevet et mere smidigt instrument med 15 medlemmer og en rektor, som handler på konsistoriets vegne, men som kan afsættes, hvis situationen bliver helt umulig. Efter debatten at dømme synes mange at få dette forslag galt i halsen. Der er ikke tale om centralisering, fordi der bliver en synlig ledelse, snarere tværtimod. Nu er der nogle, som kan drages til ansvar, alle kan ikke gemme sig bag hinanden, for når ansvar kollektiviseres, bliver det herreløst.

TAP'ernes indflydelse er reduceret, men det betyder ikke, at de ikke får indflydelse på deres egne forhold i hverdagen, idet samarbejdsudvalgene samtidig vil blive styrket. Studenternes indflydelse er blevet øget, fordi studienævnene, hvor de har 50 pct. indflydelse, nu også vil blive i stand til at godkende undervisningsplaner, som stiller krav om særlig undervisning. Det betyder, at man fremover kan hente lærerkræfter udefra, hvis man mener, at de muligheder, der til daglig er til rådighed for institutterne, ikke lige passer til den studieordning, man ønsker.

Forslaget er en udmærket ramme for universiteterne og de højere læreanstalters virke, og Venstre er overbevist om, at det vil vise sig, at vi nu har fået nogle spilleregler, der sikrer mulighederne for en mere langsigtet planlægning af de forskellige institutioners profil.

Venstre vil gerne medvirke til en hurtig og konstruktiv udvalgsbehandling.

Rahbæk Møller (SF):

Det er måske lidt tidligt, for flertallet kan jo besinde sig, men jeg vil nu starte med at tage forskud på sorgen og sige et par mindeord over styrelsesloven.

Sagen er, at det er en af de flotteste love, der nogen sinde er vedtaget i dette Ting. Den medførte, at alle, der havde deres gang på universiteterne, både lærere, TAP'er og studerende, fik indflydelse på deres hverdag. Det havde en kraftig og positiv virkning på den samlede forskning; f.eks. betød de studerendes og TAP'ernes medindflydelse, at der blev lagt samfundsperspektiv ind i teknologien. Jeg deltog i sidste uge i den tredje europæiske teknologivurderingskonference her i København, og det er meget synligt, at Danmark er blevet et foregangsland på dette punkt, bl.a. på grund af styrelsesloven. Det er vemodigt at tænke på, at det, udlændet beundrer så meget i Danmark, er ved at være passé.

Men det er ikke kun i denne henseende, at styrelsesloven var en meget stærk lov. Hvis vi undersøger helt traditionelt, hvad der skete med forskningen i denne periode, f.eks. ved hjælp af situationsindekser, viser det sig, at 1970'erne var en blomstringsperiode, hvor der skete en kraftig udvikling. Det er klart, at dengang loven kom frem, blev den mødt med megen mistro fra mørkemændene her i samfundet. Myterne trivedes, vi hørte alle mulige påstande om, at nu skulle vasketoner til at ansætte professorer osv., og disse påstande fortsatte uanset lovens uomtvistelige succes. Det kan så være, hvad det være vil, men det var måske lidt værre, at det demokratiske flertal, der stod vagt om styrelsesloven, ikke hæftede sig ved, at der også var fejl i den. Den var i sit grundlag en sund lov, men ikke unaturligt indeholdt den nogle skavanker.

Jeg kan ikke nå inden for de 5 minutter at gennemgå de skavanker, der er i det foreliggende lovforslag, og samtidig gennemgå SF's

[Rahbæk Møller]

alternative forslag til en styrelseslov, men jeg vil tage fat på ét punkt, som er kritisabelt. Det drejer sig om ansættelse af lektorer og professorer. Ved hver ansættelse skal der finde en bedømmelse sted i et neutralt bedømmelsesudvalg osv., og så skal den bedste vælges. Det er princippet, men sådan foregår det ikke alle steder i praksis. Der er alt for mange steder, hvor man ved hjælp af meget snævre stillingsopslag og ved hjælp af ubalancerede bedømmelsesudvalg sikrer, at en bestemt og på forhånd given person får stillingen. Jeg vil dog gerne understrege, at det kun er tilfældet nogle steder. Vi har stærke institutter, der ikke ville drømme om andet end at ansætte den bedste, og hvor man nidkært ser efter, at der ikke sker den slags uregelmæssigheder. Men vi har selvfølgelig også svage forskningsmiljøer, og i disse forskningsmiljøer trives nepotisme og indavl og andet dårligt, som sikrer, at disse svage forskningsmiljøer forbliver svage.

Jeg vil i øvrigt også understrege, at der er en kønsprofil i sagen, for her finder vi en af årsagerne til, at den skæve fordeling mellem kønnene fortsætter. Dette kunne man have løst på en meget enkel måde, nemlig ved at lade rektor påse, at den slags ting var i orden, at der ikke var skæve stillingsopslag, at der ikke var skævt sammensatte bedømmelsesudvalg, men i stedet for at give rektor kompetencen til at ansætte medarbejdere står der gud hjælpe mig i bemærkningerne, at det skal dekanen. Hvad betyder det? Dekanen kan jo ikke finde ud af at ansætte nogen uden at skulle læne sig til nogen. I stedet for en åben procedure – godt nok uheldig nogle steder – men dog en åben procedure – får vi nu en skjult procedure. Man har erstattet det, der medfører nepotisme, nogle steder, med noget, der giver nepotisme alle steder, og dette er kun et enkelt eksempel på den uheldige løsning, man har valgt ved at satse entydigt på begrebet »den stærke mand«.

Og det kan undre, at 7 partier i dette Ting kan gå ind for det. Vi har længe vidst, at ministeren somme tider forveksler Grundtvig med Nietzsche, men at det også skulle gælde for 7 partier i dette Ting, undrer mig ikke mindst fordi partierne burde kende samspillet mellem en dynamisk leder og kollektivt visdom i deres egen hverdag. Vi forsøger alle sammen at vælge den bedste leder, men vi har snor i dem. Nu pålægger man universiteterne at vælge diktato-

rer, og hvad vil den ske? Jeg tror, at vi stadig vil se mange dygtige universitetsledere, nogle steder har man den helt indlysende skikkelse, der kan samle universitetet, og som bliver valgt og leder tingene godt. Men så klart er valget ikke altid, og jeg er bange for, at når man har valget mellem forskellige muligheder, vil man gerne steder vælge den største vatsnise. Jeg tror, at det, der skulle være en styrkelse af ledelsen, vil vise sig at blive en svækkelse alt for mange steder.

Jeg når desværre ikke at komme med nogle kommentarer til hr. Frank Jensen – det bliver jeg så nødt til at gøre i en kort bemærkning – men jeg vil slutte af med at sige, at de lærestalter, f.eks. KVL, der nåede at få gennemført en styrelseslovreform, før Folketinget blandede sig, kan prise sig lykkelige, for de gjorde det med indsigt. Det, der vil ske nu, er, at dette forslag kun i ringe grad retter op på universiteternes reelle problemer, men til gengæld fjerner det i utilsigelig grad netop det, der har været universiteternes styrke, nemlig det engagement, der følger af, at enhver har indflydelse på sin hverdag.

(Kort bemærkning.)

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg skal glæde hr. Rahbæk Møller med, at nu får han lidt mere taletid, for jeg vil da gerne stille et par spørgsmål eller knytte et par kommentarer til SF's indlæg.

Det er utroligt at høre den lovsang over den eksisterende styrelseslov fra SF's side, når man betænker, at hvis der er noget parti, der har haft indflydelse på det foreliggende lovforslag, er det netop SF. Vi havde en forespørgselsdebåt i 1990, hvor SF's ordfører – den samme som i dag – var hovedforfatter til en dagsorden, som for første gang i 20 år gav offentligheden det indtryk, at også SF var parat til at kigge på styrelsesloven. Der taltes om stærkere ledelse, en klarere ledelsesstruktur. SF tog disse uårlige ord i munden.

Og siden da har vi forsøgt at få en styrelseslovsforlig, hvor SF var med, og SF har været med til mange forhandlinger og har haft medansvar for mange formuleringer. Der er SF-fingeraftryk på den ene side efter den anden i det eksisterende lovsforlig. Men til sidst kaldte hængeskøjlen, og det synes jeg er meget beklageligt for SF.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg er enig med fru Elisabeth Arnold, og jeg synes også, at hykleriet fik lidt tag i den gode SF-ordfører. Jeg mindes jo også den dagsorden fra marts 1990 og hr. Rahbæk Møllers indlæg dengang om nødvendigheden af at stramme ledelsesmæssigt op på de højere læreanstalter.

Jeg synes også, at hykleriet tog til i omfang, da hr. Rahbæk Møller begyndte at holde mindetale over styrelsesloven. Husk på, at det var SF, der tog initiativet til den styrelseslovsforhandling, som strakte sig over to år. Jeg medgav, at SF havde været meget positivt under forhandlingerne, Socialdemokratiet har sågar udarbejdet et fælles forslag sammen med SF og De Radikale, så derfor er jeg ked af, at SF valgte at stå udenfor.

Jeg synes, at hr. Rahbæk Møller skulle være ærlig over for offentligheden og over for Folketinget og sige, hvad det rent faktisk var, vi fremlagde i vores eget forslag. Det var jo en lang række opstramninger på de områder, hvor vi har erkendt, at styrelsesloven fra 1973 havde en positiv effekt, fordi den frigjorde nogle bundne kræfter på universiteterne. Men det medførte også nogle ledelsesmæssige skred på institutionerne, så vi var nødt til at gribe ind og stramme op, og jeg synes, at hr. Rahbæk Møller skulle være så ærlig over for sig selv og over for Folketinget, at det også blev sagt fra talerstolen her i dag.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Som det fremgik af mit første indlæg, mener vi, at den nuværende styrelseslov er god i hele sit grundlag, men at der har vist sig en række skavanker. Jeg nævnte en enkelt, fordi forretningsordenen ikke gav mig tid til mere, men jeg kunne have nævnt flere, og det ved både fru Elisabeth Arnold og hr. Frank Jensen.

Når SF ikke kunne være med, ved begge de nævnte ordførere også, at det var, fordi man i urimelig grad lagde vægt på begrebet »den stærke mand«. Bare for at nævne et par eksempler: Det var vores ønske, at der skulle ske en oprydning i råd og nævn. De bliver mindre, deres placering bliver tydeligere – det er fornuftigt nok, denne ændring kan vi stort set

støtte – men hvad gør man så? Man tømmer stort set disse råd og nævn for indhold og lægger dem over til enkeltpersoner, og for konsistoriums vedkommende lader man endda disse enkeltpersoner, disse stærke ledere dominere. Og dette er uheldigt.

Der er også brug for en stramning af ledelsen, og lad mig nævne et andet eksempel: Det kan være fornuftigt, at rektor får mulighed for at gribe ind i visse tilfælde. Vi har set, at det har medført skavanker, når tingene er brudt sammen på universiteterne og ingen har kunnet gribe ind. Det kan være fornuftigt at give rektor denne bemyndigelse, hvis han efterfølgende skal gå tilbage til konsistorium og få sin handling godkendt, men det skal han ikke ifølge det foreliggende forslag. Rektor får et budget og nogle generelle retningslinier, og derefter handler han med meget, meget vide bemyndigelser. Han kan afskedige dekaner og andre valgte ledere, han kan afskedige råd og nævn uden på noget tidspunkt at skulle gå tilbage til nogen som helst. Dette er ikke et fornuftigt samspil, og det er heller ikke et samspil, som hverken hr. Frank Jensen eller fru Elisabeth Arnold ville ønske i deres egne grupper. Så megen bemyndigelse giver man simpelt hen ikke til en valgt leder.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg håber, hr. Rahbæk Møller er enig med mig i, at det er præciseret i den nuværende styrelseslov, at der ikke er tale om rådgivende organer. De kollegiale organer er kompetente organer, der kan træffe beslutninger på alle de væsentlige områder, nemlig når det vedrører økonomiske forhold eller institutionens langsigtede planlægning.

Og det er jo ikke os herinde, som det også blev slået fast fra fru Eva Møllers side, der skal sidde og lave lovgivning om, hvordan procedurerne skal være i de forhold, hvor rektor spørger sit konsistorium til råds. Der er jo ingen, der siger, at fornuften skal høre op, fordi der er vedtaget en ny lovgivning for universiteterne her i Folketinget. Det er jo tilladt en rektor undervejs at spørge sit konsistorium, om den udmøntning af økonomien, der finder sted i forhold til de langsigtede beslutninger, er i overensstemmelse med de retningslinier, som konsistorium har lagt.

[Frank Jensen]

Jeg tror, hr. Rahbæk Møller, at virkeligheden ude på institutionerne i dag er betydelig mere nuanceret, end hr. Rahbæk Møller gerne vil give udtryk for. Der er jo en løbende dialog om institutionens drift i dag, og den skal selvfølgelig også være der i fremtiden.

Må jeg så sige til hr. Rahbæk Møller, at når SF fremstiller det, som om en rektor efter for-godtbefindende kan gå i gang med at afskedige valgte ledere, er det jo ikke rigtigt. Hvis en dekan kører sit fakultet ud i sumpen, kan rektor gribe ind og enten afskedige dekanen eller overføre kompetencen fra dekanen til sig selv – i øvrigt helt i overensstemmelse med det initiativ, vi selv havde med i det forslag, SF var med til at udarbejde.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det er lidt ubehageligt med de krumspring, som SF's ordfører nu forsøger sig med for at lægge afstand til det foreliggende styrelseslovsforslag.

At fremhæve, at organerne er blevet mindre, har vi jo været enige om hele tiden. Det var en af de ting, som Forskningspolitisk Råd anbefalede, at de styrende organer skulle være mindre. På Københavns Universitet var det et 42-mands-orkester, som skulle fungere. Det kan ikke fungere, det ved vi godt, og det ved hr. Rahbæk Møller også godt, så selvfølgelig skulle organerne være mindre.

Og med hensyn til sammensætningen af organerne: Herregud! Hr. Rahbæk Møller ved jo udmærket godt, at vi var fuldstændig enige om den sammensætning, så det er ikke noget at bringe frem nu.

Og til det sidste om, at den stærke mand kan herske, skalte og valte, afskedige den ene og den anden, vil jeg blot sige, at hr. Rahbæk Møller burde have læst lovforslaget, som det ser ud nu. En af de positive ting, der skete i høringsfasen, var jo netop, at vi fik indføjet en mulighed for, at organerne sandelig også kunne afsætte deres ledere.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

For at starte med det sidste: Organerne kan ikke afsætte deres ledere. De kan indstille dem til afskedigelse med kvalificeret flertal, sådan er det.

I øvrigt har fru Elisabeth Arnold ikke hørt, hvad jeg har sagt – det kan godt være min egen skyld – men jeg roste selve det forhold, at man gør organerne mindre og specificerer deres forhold, men samtidig finder jeg det ulogisk, at man laver en bedre rådsstruktur og samtidig i realiteten tømmer rådene for indflydelse. Det er rigtigt, at konsistorium kan komme med generelle retningslinier for budgettet, men så er det også sket, derefter har de ikke mere magt.

Og for at komme med et helt konkret eksempel kunne jeg nævne Sociologisk Institut. Her var vi vist alle sammen enige om, at der skulle gøres noget. Det var helt naturligt, hvis rektor greb ind, men da ikke uden at gå til konsistorium, som han kan gøre nu. Vi er også enige om, at en fornuftig rektor vil da selvfølgelig gøre det og rådføre sig med konsistorium, men problemet er, at vi skal fastsætte regler for de tilfælde, hvor folk ikke er fornuftige. Hvis alle mennesker var fornuftige, behøvede man ikke at fastsætte nogen regler, man kunne bare sige, at de kan klare sig selv, det finder de nok ud af derude. Men sagen er, at vi skal lave regler af hensyn til konflikter, og hvad gør vi nu, hvis man er så uheldig at vælge en rektor, der ikke forstår sin rolle? Han får fuldkommen diktatorisk magt. Og så siges det, at man vil nok passe på ikke at vælge sådan en rektor, og i nogle tilfælde kan det selvfølgelig gå godt, men i andre tilfælde får vi altså nogle vatnisser siddende rundt omkring.

Jeg vil godt lige tilføje, at det er jo rigtigt, at det var os, der åbnede debatten. Det burde være sket meget før, fordi det har været tydeligt længe, at vi havde en sund styrelseslov, men den havde også nogle skavanker. Ingen turde det, men okay, så turde vi. Det var ud fra en vis tillid til Socialdemokratiet og De Radikale, og den holdt altså ikke. I sidste ende faldt de for undervisningsministerens ideer om »den stærke mand«, og det beklager jeg meget. Vi fejlbedømte situationen, det erkender jeg ærligt, men fejlbedømmelsen skyldtes altså standhaftigheden hos de to partier, der nu er så ivrige efter at gå på talerstolen.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Det er ikke så meget, fordi jeg tror, at jeg får det sidste ord i denne debat, men mere af hensyn til historieskrivningen, at jeg vil sige, at da

[Frank Jensen]

vi havde debatten i marts 1990, forelå der jo en helt anden og efter Socialdemokratiets mening mere alvorlig situation. Vi oplevede nemlig de voldsomme nedskæringer på forskningens budgetter, den såkaldte produktivitetsbesparelse, og dengang valgte SF at sætte spørgsmålet om ledelse på dagsordenen frem for økonomi. Efter at SF fik vedtaget sin dagsorden, som Socialdemokratiet i øvrigt ikke stemte for, lykkedes det heldigvis at få lavet en fornuftig aftale, som også førte til, at vi kunne indgå et forlig i juni måned med undervisningsministeren og regeringen om at få stoppet nedskæringen på forskningsbudgetterne.

Men hr. Rahbæk Møller må huske på, at i det forslag, vi selv har udarbejdet til ledelsesstreng på universiteterne, var der altså også tale om, at det var rektor, der skulle gribe direkte ind, hvis tingene kørte af sporet, så vi undgik det, som har været et problem under den gamle lov, nemlig at sagerne skulle ende på ministerens bord i stedet for at blive afgjort på institutionerne.

Hvis vi vil have det, som har været målet for Socialdemokratiet, nemlig fuldstændigt selvstyre til institutionerne, er vi nødt til at undgå, at den slags sager kører op, og at der ikke kan findes en løsning på dem. Derfor er der én bestemt, der har svaret nu, og hvis den pågældende gør noget forkert, har man selvfølgelig mulighed for at vælge en anden, når han eller hun er på valg. Der er også den dryphane i loven, at i tilfælde af, at en rektor udviser total magtfuldkommenhed efter at være valgt, kan institutionen skaffe sig af med rektor undervejs. Vi håber ikke, at det vil ske, og der er noget, der tyder på, at vore rektorer sidder længe og længere, så det går måske lidt bedre ude på institutionerne.

Og med hensyn til virkeligheden, anvendelsen af den eksisterende lov, ved hr. Rahbæk Møller jo godt, at den ikke bliver brugt nøjagtig efter lovens bogstav. Man tilpasser sine statutter, man tilpasser sin daglige praksis, så den passer i forhold til medarbejdergrupperne og de studerende. Man forhandler løsningerne på plads, og det vil også ske, når denne lov er på plads, hr. Rahbæk Møller.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg tvivler ikke på, at man i de fleste tilfælde

vil vise sig at være klogere ude på institutionerne, end flertallet er herinde.

Jeg vil lige benytte lejligheden til at korrigere en ting, som fru Elisabeth Arnold kom frem med. Fru Elisabeth Arnold citerede fra forhandlingerne – det plejer man ikke at gøre – men da det nu er sket, er jeg nødt til for historiens skyld at præcisere, at vi ikke har tilsluttet os den nuværende sammensætning af konsistorium. Det var en af de ting, hvor vi sprang fra. Vi mener ikke, at TAP'ernes og de studerendes og de almindelige VIP'ers indflydelse skulle nedsættes.

Så vil jeg vende tilbage til hr. Frank Jensen. Jeg vil godt erkende, at vi også skal være venlige mod hinanden, jeg vil godt erkende, at for hr. Frank Jensen har det været et motiv at få tilbageført selvstyret til universiteterne. Det synes jeg er et ædelt motiv i sig selv, det vil jeg ikke anfægte, men problemet har været, at hr. Frank Jensen ligesom er gået ind i forhandlingerne i det håb, at han kunne pacificere ministeren ved at slække lidt på demokratiet og så finde et eller andet med at føre selvstyret tilbage.

Og det er netop det, jeg mener er mislykkedes – i den forstand, at vi nok har fået selvstyret tilbage, men til gengæld er den styrelseslov, der er kommet ud af det, et uheldigt kompromis mellem ministerens store-mænd-tilbøjeligheder og den gamle, demokratiske styrelseslov. Det er jo ikke tilfældigt, at stort set alle på universiteterne – det kan vi se af høringssvarene – vender sig imod styrelsesloven. Mange tilføjer, at de gerne ville have set ændringer og opstramninger, som vi også ville det.

Men det, der kommer ud af det, er og bliver en dårlig styrelseslov. At vi har fået noget andet, vil jeg da erkende. Man har fået selvstyret tilbage til universiteterne, man har fået bedre budgetforhold, det skal erkendes. Men det var en høj pris, og jeg tror, at vi med lidt mere standhaftighed fra hr. Frank Jensens og fru Elisabeth Arnolds side kunne have opnået det samme resultat, men med en styrelseslov, der også kunne fungere.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Det tilkommer ikke mig at fortolke fru Elisabeth Arnold, men sådan som jeg opfattede fru Elisabeth Arnold, var det med hensyn til antal-

[Frank Jensen]

let af medlemmer i konsistorium der var enig-
hed om en kraftig reduktion. Antallet endte på
15, det var dér, strengen blev slået.

Da vi så skulle sammensætte de 15 medlem-
mer af konsistorium, var det i hvert fald ikke
fra SF's side et kardinalpunkt, at der ikke skul-
le være eksterne medlemmer. Der kom jo un-
der forhandlingerne et positivt bidrag fra AC
og Dansk Arbejdsgiverforening i fællesskab
om, at det ville være godt med ambassadører
med nye strømninger udefra til diskussioner af
forskning og undervisning i de kollegiale orga-
ner.

Det accepterede vi så som model. Når man
tager to eksterne medlemmer ind og accepte-
rer, at der, når der er lavet en ledelsesstreng,
også skal være repræsentation dér, går det ud
over den relative repræsentation. Sådan er ma-
tematikken jo, men jeg skal ikke fortælle hr.
Rahbæk Møller noget om matematik; det er
hr. Rahbæk Møller stiv nok i selv.

Men når det drejer sig om selve sammensæt-
ningen, vil der ske nogle forskydninger. Der
var lidt mild latter før fra tilhørerpladserne
over, at TAP-repræsentationen også kan indgå
i ledelsesrepræsentationen, men det er jo sta-
dig væk rigtigt: Det kan den ikke på Køben-
havns Universitet, hvor man har fem dekaner,
men den kan det på alle andre institutioner,
hvor de personer, der i dag udgør en del af
TAP-gruppen, nemlig administratorer i admi-
nistrationen, nu kan indgå som TAP-repræsen-
tanter i konsistorium. Dermed er TAP's repræ-
sentation ikke alene begrænset til den repræ-
sentation, der er tiltænkt i forhold til Køben-
havns Universitet.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Det var ikke min hensigt, at det, jeg sagde i
min tidligere korte bemærkning, skulle opfat-
tes som et citat fra forhandlingerne. Det ville
jeg ikke drømme om at gøre. Jeg påpegede en
af de ting, som jeg mener jeg har lov til, nemlig
at der er solide fingeraftryk på paragraf efter
paragraf, på bemærkning efter bemærkning i
det styrelseslovsforslag, der foreligger nu.

Men desværre kan jeg høre, at SF stedse
kraftigere tager afstand fra stort set alle aspek-
ter af styrelseslovsforslaget. Det er helt i orden,
det skal SF også have lov til. Men så må jeg
også have lov til at sige, at jeg for særlig inter-

esserede godt kan påpege alle de områder,
hvor der er SF-fingeraftryk. Og tak for det! Det
har været fint, det har været nyttigt, og det har
været konstruktivt, så længe det varede.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg kan såmænd også påpege de punkter,
fru Elisabeth Arnold. Sagen er jo – og nu er det
tredje gang, jeg siger det – at selve det, at man
gør organerne mindre, f.eks. at man går fra et
41-mands-konsistorium til et 15-mands-konsi-
storium, ikke er vores ønske. Dette med at
præcisere forholdet mellem organerne var vo-
res ønske. Det, der er vores problem, er, at
man har flyttet magten så entydigt over til le-
dere, og dermed kommer også svaret til hr.
Frank Jensen.

Det er rigtigt, at selve dette, at der blev ind-
ført eksterne repræsentanter, så vi som en mu-
lighed for en byttehandel, hvor vi sagde: O.k.,
vi tager de to eksterne repræsentanter. Til gen-
gæld skal konsistorium, fakultetsråd osv. have
noget at skulle have sagt. Det er rigtigt.

Men da man så gik videre og ville fylde kon-
sistorium op med ledelsesrepræsentanter, stod
vi af. Vi ønskede, at man skulle beholde den
nuværende repræsentation med TAP'er, stude-
rende og VIP'er i det nugældende forhold. Jeg
tror, de to ordførere kan bekræfte – og det
gjorde hr. Frank Jensen vel egentlig også – at
det forholdt sig sådan, at det var én ting, vi
stod af på.

Derfor er det hyklerisk af fru Elisabeth Ar-
nold at sige, at vi var med i det hele og nu skal
vi bare spille op. Nej, vi brokker os ikke over
det, vi skal gå med til. Vi brokker os over det,
vi ikke vil gå med til, og det er dyrkelsen af den
enkelte person. Man skulle tro, hele Folketinget
havde læst Kaj Munk fra perioden før be-
sættelsen, dengang han dyrkede de store lede-
re. Denne store ledere-ideologi, der kom ind i
det hele, tager vi afstand fra. Det gjorde vi un-
der forhandlingerne, og det gør vi nu.

Jeg vil erkende, at der står andre fornuftige
ting i lovforslaget, også nogle ting, vi har været
med til at sætte ind. Men den del af det tager vi
afstand fra. Det kommer ikke til at fungere, og
det fjerner alt for meget af det engagement og
den dynamik, der ligger på universiteterne,
fordi folk har en fornemmelse af, at de har ind-
flydelse på deres egen arbejdsplads. Den ind-
flydelse forsvinder.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Nu er det altså nok. Meget skal man høre på, men at sammenligne dette her med 1930'ernes fascisme – undskyld, hr. Rahbæk Møller, nu er bunden nået.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Undskyld, hr. minister, jeg har ikke kaldt Kaj Munk for fascist. Det var ministeren, der gjorde det. Jeg har sagt, at pastor Kaj Munk var fascineret af store ledere. Det er trods alt noget andet – også hos Kaj Munk.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Kaj Munk var desværre i 1930'erne betaget af fascismens store diktatorer, og det var det, hr. Rahbæk Møller sammenlignede denne lov med. Det var simpelt hen for lavt.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg skal ikke blande mig i den litterære diskussion, men bare sige til hr. Rahbæk Møller, at disse ledere, som hr. Rahbæk Møller omtaler som nogle, der er udpeget af højere magter, er valgt af medarbejderne, lærerne og de studerende. De er på valg hvert tredje eller hvert fjerde år, og hvis de udvikler den magtbrynde, hr. Rahbæk Møller taler om, kan man fjerne dem igen 3 eller 4 år efter, og i tilfælde af, at de handler direkte imod beslutninger, der er truffet i organet, kan organet med to tredjedele eller tre fjerdedele flertal afsætte de ledere. Så lad være med at puste den lederdebat op til noget, der ikke har bund i virkeligheden.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg skal gøre det kort, for jeg tror, vi skal videre i ordførerrækken, men jeg vil lige rette hr. Frank Jensen. Organerne kan ikke afsætte deres ledere; de kan indstille dem til afskedigelse hos en anden leder.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Jeg tror, at vi, når denne sag går i udvalg,

skal tage en meget grundig teknisk gennemgang af selve lovforslaget, for der er øjensynlig noget, hr. Rahbæk Møller har misforstået tolt.

Hvis det er sådan, at et fakultetsråd indstiller til rektor, at man skal foranstalte et nyvalg af dekan, er det rektors opgave at foranstalte valghandlingen, og rektor skal undersøge, om der er tale om et brud i dekanens ledelse, der støder an mod den kompetence, fakultetsrådet har. Det vil sige, at hvis en dekan bryder beslutninger truffet i fakultetsrådet, er det den direkte anledning til at foranstalte et nyvalg, og det er samme procedure i andre organer.

Den fg. formand (Ahlmann-Ohlsen):

Vi går tilbage til ordførerrækken. Hr. Køpke Christensen.

Køpke Christensen (FP):

Tak, det var skønt at kunne komme videre i teksten.

Vi har nu haft en debat, det foreliggende lovforslag har været til høring, og det kan være, debatten rigtig fortsætter fra det tidspunkt, hvor undervisningsministeren har fremsat forslaget.

Det er efter vor opfattelse nødvendigt, at forholdene her tilrettelægges på en sådan måde, at de studerende får de bedst mulige vilkår at studere under. Det må ligge klart. Naturligvis er også forskningsmiljøet vigtigt, når nytænkning og videreudvikling af forskellige projekter skal foregå på de bedst mulige vilkår, men Fremskridtspartiet ser først og fremmest på de behov, brugerne af uddannelserne har. Vi vælger at se tingene fra denne synsvinkel, fordi vi opfatter de videregående uddannelser som en investering for – og jeg understreger – den enkelte og ikke for samfundet, i hvert fald ikke i tilsvarende omfang.

Derfor er dette lovforslag efter Fremskridtspartiets mening ikke vidtgående nok, og de fleste af de mest påtrængende problemer bliver ikke så meget som berørt. Jeg tænker her f.eks. på spørgsmålet om uddannelsesstedernes finansiering, hvor vi gerne havde set en tydeliggørelse af omkostningsforholdene pr. elev. Herunder havde vi gerne set indførelse af billetfinansiering og brugerbetaling på de højere uddannelsesinstitutioner. I den forbindelse er det nærliggende også at efterlyse SU-reformer

[Køpke Christensen]

og muligheder for det, der hedder alternative uddannelser og institutioner, meget gerne på privat basis.

Det foreliggende lovforslag er med andre ord en minimumslapning i en gennemhullet gummibåd. Der er stadig nok at gøre med at øse for at holde båden oven vande.

Der er naturligvis også positive ting i forslaget, så positive, at vi er positive over for forslagets vedtagelse. Jeg tænker her på, at uddannelserne trods alt får et mere menneskeligt ansigt. Ledelsesstrukturen bliver synliggjort, samtidig med at ledelsen på lokalt plan tillægges ret til beslutninger og – ikke mindre vigtigt – bliver pålagt et ansvar. Det finder vi yderst vigtigt.

I denne forbindelse er det også meget påtrængende at sige, at forskningsledelsen på institutniveauet bliver tydeliggjort, og netop når ledelsesansvaret bliver ændret, som lovforslaget lægger op til, er det prisværdigt, at man også har forsøgt at gøre hovedstrukturen i ledelsen mere fleksibel gennem en stærkt tiltrængt forenkling, hvorunder bl.a. rådene bliver gjort mindre og der kommer eksterne kræfter med erfaring ind i konsistorierne og fakultetsrådene.

De enkelte studerende tilgodeses med en tiltrængt opstramning af undervisningsforholdene samtidig med adgang for de studerende til at klage over undervisningens standard. Her lyttede jeg til hr. Frank Jensen angående § 8, stk. 3, som er et punkt, der for os umiddelbart virker, som om de studerende stilles dårligere end hidtil. Det er spørgsmålet om afstemningsprocedurer i studienævnene, hvor formanden, der jo er lærer, får den udslagsgivende stemme i tilfælde af stemmelighed. Her vil man få nogle afgørelser med lærere mod studerende, hvilket kan give meget uheldige resultater. Det er klart et problem, vi må se nærmere på. Det, det handler om, er selvfølgelig, at vi får et så godt samarbejde som muligt, og derfor mener vi, vi må have en afklaring på dette, der efter vor opfattelse umiddelbart virker som en forringelse af de studerendes vilkår.

Vi vil som sagt gå positivt ind i udvalgsarbejdet, og vi synes naturligvis, det er fornuftigt, at vi har fået et bredt forlig omkring dette. Men er der nogle småjusteringer osv., må vi se på det, og netop det, jeg her omtalte, er nok noget af det vigtigste for os at se på.

Charlotte Enevoldsen (CD):

Da CD's ordfører, fru Jette Pors, ikke kan være til stede, skal jeg gøre rede for CD's holdning.

Om den gamle styrelseslov kunne man sige, at den var blomsterbørnenes frem for nogens. Med den vendte man ryggen til al autoritet og ledelse som et udtryk for de strømninger, der var in, dengang loven blev til. Siden har det med al tydelighed vist sig, at det var den gale vej, man gik. Nu er den vej afprøvet, og ved fælles anstrengelser fra alle partiers side undtagen SF her i den sidste fase er man kommet tilbage til realiteternes verden med et forslag, der slår ind på en anden vej.

For CD er det alfa og omega at sikre kvalitet og niveau i uddannelserne og den frie forskning. Danskerne skal klare sig i en benhård konkurrence med andre lande, og her tæller det ikke at lade romantiske forestillinger stå i vejen for, at vi kan leve op til de krav, der stilles til os.

På universiteterne og de øvrige højere uddannelsesinstitutioner drejer det sig om eliteuddannelser med mulighed for faglig fordybelse. Det siger vi uden blusel, for det er sådan, vi ønsker det. I de forhandlinger, der er gået forud for forslagets fremsættelse, har CD lagt vægt på en række grundlæggende forhold.

For det første, at den nye lov skal være et effektivt og dueligt redskab, der kan bruges til at træffe de beslutninger, der skal træffes, når situationens nødvendighed kræver det. Det krav mener vi er opfyldt.

For det andet, at ledelsesbegrebet er blevet styrket og tydeliggjort, så der ikke er tvivl om, hvor et ansvar skal placeres, og sådan er det også blevet.

For det tredje, at loven bliver sådan indrettet, at de mennesker, der har den afgørende indflydelse i de styrende organer, har kvalifikationer, der passer til niveauet af de forhold, der skal besluttes om. I CD har vi i tidligere ændringsforslag til styrelsesloven kaldt det et ligemandsprincip. Derfor har vi selvfølgelig måttet gøre os nogle overvejelser over både de studerendes og TAP'ernes repræsentation i de styrende organer. CD's holdning er velkendt, men vi har valgt ikke at lade det punkt skræmme os ud af forligskredsen, fordi forslaget indeholder så meget andet, som partiet synes går i den rigtige retning.

[Charlotte Enevoldsen]

Som reserveordfører for CD her i dag vil jeg nævne bemærkningerne til § 7, stk. 5 og 6, hvor det er slået fast, at de studerende kan få observatørstatus i institutbestyrelserne. Det er jeg glad for, fordi det giver de studerende et økonomisk indblik, som kan være baggrund for, at de kan levere et ansvarligt og kvalificeret arbejde i studienævnene.

Det enstrengede system med en klar og tydelig sammenhæng mellem ledelse og ansvarsplacering og med styrkelse af rektorembedets beføjelser falder godt i tråd med CD's opfattelse. Når kritikere af forslaget mener, det giver et demokratisk underskud, er det en kritik, vi tager afslappet på. Vi mener i øvrigt ikke, den er rigtig. De styrende organer er valgt og kan vælge deres ledere, og der kan stilles mistillidsvotum, hvis de retningslinjer, der lovligt er lagt, ikke bliver overholdt.

Et enkelt spørgsmål vil jeg dog tillade mig at komme med her, fordi forslaget hverken opererer med prorektor eller prodekaner. Valgte lederes opgaver bør efter vores mening også løses under deres fravær, og hvad så? Jeg nævner det blot, fordi jeg forudser, at det kunne blive et praktisk problem.

Fra flere sider kritiseres det, at formandens stemme ifølge forslaget bliver udslagsgivende ved stemmelighed i de paritetisk sammensatte studienævn, i stedet for at man bruger den regel, der siger, at forslag bortfalder ved stemmelighed.

Efter CD's opfattelse er præciseringen i § 8, stk. 3, den, vi helst ser, bl.a. fordi det giver en konfliktløsningsmulighed. Man må vel kunne tro på, at det er voksne mennesker, der sidder på begge sider af forhandlingsbordet, og at der er en fælles interesse i, at de studerende får så hensigtsmæssige ordninger og forhold som muligt. Hvis studerende møder op med velargumenterede og gode forslag, som ligger inden for lovens rammer, hvem skulle så være interesseret i straks at nedlægge veto og dermed bremse for en reel forhandling? Men vi vil naturligvis gå ind i en nærmere og åben debat om dette punkt, når tiden bliver moden til det.

Om de studerendes indflydelse på kvaliteten af deres undervisning vil jeg godt fremhæve de forbedrede muligheder, forslaget giver. Der er nu et sted, hvor ansvaret entydigt kan placeres. De studerende ved, hvem de skal henvende sig til, hvis de synes, en undervisning er for dårlig,

nemlig studielederen, eller de kan gå højere op i hierarkiet, hvis det bliver nødvendigt.

Endelig vil jeg nævne den nydannelse, at der nu både i konsistorium og fakultetsråd er repræsentation af to udefra kommende sagkyndige, som kan fungere som en slags værn imod, at der opstår stivhed og mangel på dynamik. Meningen er jo ikke, at erhvervslivet skal bestemme forskningen og uddannelsen, det ville vi i hvert fald have vendt os imod i CD. Men vi mener, forslaget er et godt bidrag til at fjerne myten om universiteterne som verdensfjerne elfenbenstårne og sikrer det nødvendige input udefra.

Behovet for en ny styrelseslov har længe været påtrængende – og meget gerne gennem et bredt forlig, så der kan blive ro på de gamle fronter til gavn for forskning og uddannelse. Det er CD's håb, at det er lykkedes med dette forlig.

Elisabeth Arnold (RV):

I går gik en nydelig ældre herre igennem nogle af gangene her på Christiansborg. Det var Onde Helge. Onde Helge var det tilnavn, den tidligere radikale undervisningsminister Helge Larsen fik, efter at han havde skaffet universiteterne i Danmark den nu så stærkt roste styrelseslov. Jeg er helt sikker på, at hr. Rahbæk Møller har været med blandt blomsterbørnene og rakket ned på Onde Helge dengang i 1973, da loven blev indført.

Tilnavnet var helt ufortjent. Det hang desværre fast, og den styrelseslov, Onde Helge var fader til, har altså holdt sig i næsten 20 år. Ikke mange ministre kan drømme om, at deres lovgivning kommer til at stå så længe. Men alligevel, tilnavnet Onde Helge siger lidt om, hvilke vanskeligheder den pågældende minister havde især på universitetssiden, især i studiemiljøerne, med overhovedet at få ørenlyd for noget som helst. Alle forandringer er til det værre, stort set uanset hvad de drejer sig om.

Jeg har tidligere i dag nævnt den dagsorden, vi diskuterede i marts 1990, hvor der for første gang politisk blev givet en melding om, at tiden vist var moden til, at man kunne begynde at kigge på styrelsesloven – omsider efter næsten 20 år. Vi synes også, som mange andre har nævnt i dag, at der har været ganske udmærkede resultater med styrelsesloven. Den har på mange områder fungeret godt, men den har på

[Elisabeth Arnold]

nogle enkelte væsentlige områder fungeret mindre heldigt, og det omgivende samfund har unægtelig også ændret sig i de 20 år, der er gået.

Nogle af de anvisninger, vi har lyttet til i vore diskussioner om styrelsesloven, er kommet fra Forskningspolitisk Råd, som afløste Planlægningsrådet for Forskningen for et par år siden. Forskningspolitisk Råd tog i 1990 fat på universiteternes styrelsesforhold, og de stillede følgende spørgsmål: Har universiteterne ægte selvstyre i dag? Og svaret var – naturligvis, kunne man sige – et rungende nej, fordi universiteternes formelle selvstyre blev udhulet af ministeriets detailstyring og af andre ovenfra kommende direktiver, som gjorde, at det i praksis ikke kunne lade sig gøre. Derfor skal det nu foreliggende styrelseslovsforslag ses i sammenhæng med den flerårsaftale, som er indgået, om ro på universitetsområdet, sådan at bevillingerne og optagelsestallene kendes flere år frem i tiden. Det giver planlægningsmulighed for styrelserne, og det er noget, vi har ønsket i mange år.

Forskningspolitisk Råd ønskede også klare ledelsesstruktur og klarere ledelsesansvar. De formastede sig endog til at foreslå, at man kunne overveje at ansætte ledere, men mente dog alligevel, at man burde fastholde valgte ledere for at bibeholde demokratiet på universiteterne. De foreslog også mindre organer, de foreslog længere valgperioder, de foreslog fleksibilitet osv. Stort set alle de forslag, Forskningspolitisk Råd anbefalede Folketinget, kan vi hakke af i dag i det foreliggende forslag og sige: Vi prøvede, så godt vi kunne, at opfylde disse krav, og jeg synes faktisk, det er lykkedes ganske godt.

Jeg vil også sige, at jeg kan nikke genkende til de beskrivelser af den stærke mand, som SF's ordfører tidligere har nævnt. Jeg kan ikke genkende dem i det foreliggende forslag, men jeg har da tidligere hørt vor undervisningsminister nævne tingene. Men det er mange, mange måneder siden, undervisningsministeren er holdt op med at tale om disse stærke mænd.

Jeg vil sige til de studerende og deltagerne i de kollegiale organers arbejde igennem de mange, mange år, hvor den gamle styrelseslov har fungeret, at der er ingen grund til at være fornærmet. Det er ikke jeres skyld, at styrelses-

loven nu bliver ændret. Det skyldes, at både samfundet og universiteterne har ændret sig i de 20 år, der er gået. Universiteterne er ikke mere eliteuddannelsesinstitutioner, som CD's ordfører synes at mene. De har mere og mere præg og karakter af masseuddannelsesinstitutioner, dvs. de har ændret sig. Økonomien er også i højere grad blevet en blandingsøkonomi. Det vil sige, at der skal en helt anden styreform til, og det er der ingen grund til at tage som en personlig fornærmelse af dem, der har slidt og slæbt i de styrende organer for at få tingene til at hænge sammen. Der er ikke rettet personlige anklager mod nogen her.

Med hensyn til den forkætrede § 8, stk. 3, om, at studienævnsformandens stemme skal være afgørende, er der allerede fra den allerførste ordførers side, nemlig fra hr. Frank Jensens side, sagt, at den skulle ud igen. Det har vi også meddelt fra radikal side. Det var ikke til sigtet, at den kom til at stå i lovteksten. Den stod heller ikke i det forslag, der var ude til høring i sommerperioden.

Med disse afsluttende ord vil jeg love, at Det Radikale Venstre vil gå ind i en aktiv og grundig udvalgsbehandling.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Først skal jeg oplyse fru Elisabeth Arnold om, at jeg ikke var blomsterbarn i 1973; det var jeg lidt for gammel til at være på det tidspunkt. Jeg var ikke indblandet i diskussionen om styrelsesloven dengang, men jeg var meget glad for den i hovedtrækkene. Om jeg kunne have været lidt klogere på enkeltpunkter, kan jeg umuligt vide, men i hovedtrækkene syntes jeg dengang og synes stadig væk, at det var en god lov, Onde Helge fik gennemført.

I øvrigt synes jeg, det var karakteristisk, at der var utrolig lidt konkret om, hvad der egentlig er galt med den nuværende styrelseslov. Der var en henvisning til Forskningspolitisk Råd, og så var der almindelige vendinger om udviklingen osv. Faktisk tror jeg, at af alle ordførere er jeg den eneste, der helt konkret har påvist områder, hvor den nuværende styrelseslov ikke fungerer i praksis. Det er egentlig lidt ejendommeligt. Ud over disse gamle myter fra 1970'erne, som har kørt på højrefløjen hele vejen igennem – og de kører jo uhindret videre – hvad er det så egentlig, der konkret er galt?

[Rahbæk Møller]

Der er nemlig ting galt i den nuværende styrelseslov.

Jeg tror, at det, der er galt med Det Radikale Venstres behandling, er, at de ikke er gået ned i loven og har analyseret den: Hvad er styrken, og hvad er svagheden i den nuværende styrelseslov, og hvad skal vi gøre? I stedet har man kørt det overordnet: Tiden er anderledes, der er nogle andre signaler osv. Det er det, vi skal reagere på og så finde ud af et eller andet, som altså er endt med de dér stærke ledere, som jo er stærke i styrelsesloven. Fru Elisabeth Arnold burde genlæse den. Det er ganske stærke ledere, den kalder på.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Hr. Rahbæk Møller efterlyste klare beskrivelser af, hvad der var galt med den nuværende styrelseslov. Jamen det nævnte jeg lige før, nemlig de ting, som Forskningspolitisk Råd havde peget på, og det var ikke noget udflydende. Det var f.eks. mindre styrende organer, længere valgperioder, den tostrengede struktur, hvor man holder økonomisk ansvar og ansvar for kvaliteten ude fra hinanden, alt det skal samles, altså den tostrengede struktur skal være enstrengt, og der skal bevares medindflydelse for de grupper, der har deres gang på universiteterne, ansatte, studerende osv. Den tostrengede struktur, valgperiodernes længde og organernes størrelse er tre af de ting, der blev peget på. Det har ikke noget at gøre med, at tiderne har ændret sig. Det var helt konkrete ting grundet i de erfaringer, man havde med styrelsesloven hidtil.

(Kort bemærkning).

Charlotte Enevoldsen (CD):

Når fru Elisabeth Arnold i sit indlæg gjorde opmærksom på, at universiteterne i øjeblikket er ved at udvikle sig til masseuddannelsessteder, og at det ikke var den eliteuddannelse, som vi i CD taler meget om, kan jeg da ikke undgå at give fru Elisabeth Arnold lidt ret. Det er det, vi er ved at nærme os i øjeblikket, men det betyder ikke, at det er det, vi i CD ønsker, for vores ønsker er at få en tilbagevenden til en eliteuddannelse. Det hænger også sammen med den øvrige politik, som CD så tit har fremført med hensyn til gymnasiet og folke-

skolen, så det er lige så meget for CD en fremtidsvision om tilbagevenden til et universitet, der kun fokuserer på de bedste, på de dygtigste. Det er det, vi ønsker af vores universiteter. Så ønsker vi i øvrigt en hel masse andre tilbud for dem, der ikke ønsker den undervisningsform, eller for dem, der ikke er kvalificeret til det eller vælger noget andet. Det er ikke den måde, det skal forstås på.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg synes, det var udmærket at få klargjort, at CD's holdning ikke er, at universiteterne bør udvikle sig til masseuddannelsesinstitutioner.

Jeg vil så gerne benytte lejligheden til at sige, at jeg finder, at universiteterne efterhånden har fået præg af masseuddannelsesinstitutioner, fordi der bliver optaget mange, og det synes jeg som repræsentant for Det Radikale Venstre er en udmærket ting. Jeg synes, det bør være sådan, at alle i samfundet får mulighed for at udnytte deres evner til den yderste grænse, og hvis det almindelige uddannelsesniveau og evnerne i den danske befolkning er sådan, at det sigter mod en høj uddannelse, skal man i så vidt omfang som overhovedet muligt kunne tilbyde dem den uddannelse.

Så dér har vi selvfølgelig en helt klar ideologisk forskel mellem vores to partier, og det gør heller ikke noget; det er jo derfor, vi er forskellige partier.

(Kort bemærkning).

Charlotte Enevoldsen (CD):

Meget kort skal den blive, for når vi siger, det skal være på et højt niveau, så er det ikke, fordi de, der er der i dag, ikke skal have uddannelsesmuligheder, der svarer til nogle meget høje krav. Men de, der i dag er på uddannelsesstederne, og som i fremtiden vil være på uddannelsesstederne, hvis man fortsætter den nuværende linie, er ikke dem, der bidrager til det allerypperste inden for forskningen, dem, som bliver de allerdygtigste. Det er det, vi vil, og så vil vi have nogle uddannelser, der fuldt ud kan tilfredsstille andres kvalifikationer, evner og ønsker. Vi vil ikke fokusere ensidigt, men vi ønsker; det skal være en eliteuddannelse.

[Charlotte Enevoldsen]

Jeg er også glad for, at vi har fået markeret vores ideologiske forskel, hvis vi skal kalde det det. Vi er jo ikke meget for ideologier.

Lysholm Christensen (KRF):

Ikke al lovgivning vækker lige stor opsigt, men lovgivning om vore universiteter går aldrig stille af. Det var ikke tilfældet, da den nugældende styrelseslov blev til i begyndelsen af 1970'erne, og det har heller ikke været tilfældet denne gang. Love om universiteter vedrører forvaltning af en meget stor post på vores finanslov, og så lægger det rammerne for mange menneskers dagligdag, det være sig studerende, undervisere eller forskere, som alle har mange ressourcer til rådighed intellektuelt, oratorisk, socialt og politisk, og derfor giver det jo traditionelt lidt støj i medierne, når der skal røres ved denne lovgivning.

I Kristeligt Folkeparti glæder vi os over, at det, man kunne kalde »ånden fra 68«, nu bliver afløst af en styrelseslov, som passer til 1990'erne – en lov, som tydeligere placerer ansvaret administrativt, økonomisk og med hensyn til undervisningskvalitet.

Vi glæder os over, at berøringsangsten i forhold til erhvervslivet bliver afløst af samarbejde.

Ændrede vilkår for universiteternes dagligdag har gjort en ændring af loven nødvendig. Og i den forbindelse tænker vi i særlig grad på den stigende internationalisering, nye finansieringskilder og en bredere vifte af uddannelsesstilbud – alt sammen noget, som har været med til at ændre universiteternes dagligdag og arbejdsvilkår. Endelig er der vel også en erkendelse af, at den nugældende lov har nogle svagheder, som trænger til at blive afløst af mere tidssvarende lovgivning.

Vi tilslutter os princippet om den enstrengede ledelses- og rådsstruktur, den såkaldte ledessøjle, bestående af rektor, dekaner, studieledere og institutledere. Det er ikke en tilbagevenden til tidligere rektorvælde, så vidt vi opfatter det, men det er ganske enkelt at give lederne muligheder for at udøve deres hverv på hver deres niveau.

Strukturen med kollegiale organer på alle niveauer sikrer, at der fortsat bliver en demokratisk ledelse, for her skal de demokratiske valg jo foregå, og her skal beslutningerne træffes i samarbejde.

Det er vores opfattelse, at lovforslaget indebærer en nødvendig modernisering og forenkling af beslutningsgangen. Og de studerende får ikke deres indflydelse beskåret; de får større indflydelse på undervisningens tilrettelæggelse, og studienævnene får selvstændig budgetkompetence.

Vi noterer os også med glæde, at der nu indføres eksterne repræsentationer i konsistorium og fakultetsråd. Det er vigtigt, at de højere læreanstalter bliver mere aftagerorienterede, og at der bliver gode samarbejdsrelationer med erhvervslivet.

Det er glædeligt, at der nu efter flere års debat snart kan findes en afslutning, således at vi kan samle os om dette lovforslag og få en tidsvarende lovgivning for vore universiteter. Vi glæder os særlig over, at de fleste af Folketingets partier står bag dette lovforslag.

Dermed skal jeg blot tilsige Kristeligt Folkepartis støtte til lovforslaget. Vi medvirker gerne til en hurtig og grundig udvalgsbehandling.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Der er indgået et ægte nationalt kompromis efter 20 års strid om universitetsstyrelsesloven. Forskellen fra det andet nationale kompromis, der er indgået, er, at SF, der oprindeligt havde en nøgleposition, startede forespørgselsdebatten og skrev den dagsorden, der blev vedtaget, til sidst endte i den gode gammelkendte, hyggelige hængeskøjle. Det er vi alle sammen kede af, og det har præget debatten, men det skal jeg ikke sige meget mere om.

Vi har skabt bred enighed her i Tinget om en sanering, en forenkling, en effektivisering af universiteternes ledelsesstruktur med færre i de styrende organer og med en selvstændig ledelsesstrang i strukturen, som giver de valgte ledere et rum, hvor der er et personligt ledelsesansvar. Men dette sidste er hverken halvfascisme eller udtryk for trang til stærke ledere. Det er noget helt normalt, som man har overalt i den øvrige offentlige sektor og naturligvis også i den private sektor.

Hele undervisningssektoren er præget af, at ledelsen har et personligt ledelsesansvar. Det, der adskiller universiteter og højere læreanstalter, og som fortsat vil adskille universiteter og højere læreanstalter fra alle øvrige offentlige institutioner, er den meget store grad af kol-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

legialt samarbejde, kollegialt styre, medarbejderindflydelse, som stadig væk også efter den nye lovgivning er helt exceptionelt i forhold til, hvad man kender noget andet sted i den offentlige eller den private sektor. Og demokratiet er intakt med demokratisk valgte ledere, der vælges nøjagtig lige så demokratisk som tidligere, med demokratisk valgte kollektive organer, der vælges nøjagtig lige så demokratisk som tidligere – med uændret styrke for de studerende, men naturligvis med den ændring, at når der kommer to udefra, vil alle de grupper, der kommer indefra, naturligvis få en relativt mindre vægt; det kan ikke være anderledes.

Til gengæld er der for de studerende det nye, at studienævnet, hvor de studerende for alvor har indflydelse med fortsat 50 pct. af pladserne, nu også får mulighed for at sætte kraft bag beslutningerne, idet – og det var jo alle enige om, og her kan SF i hvert fald ikke løbe fra enigheden, for det fremgår af interviews, som hr. Rahbæk Møller har givet i månedsvis i dagspressen og forskellige tidsskrifter – studielederen altså med ansvar over for studienævnet kan købe undervisning ude i byen, dvs. fravælge instituttets egne undervisere om nødvendigt. Ikke fordi det er ideelt, men for at det står klart, hvem undervisningen er til for, og at vi her har moderne universiteter, hvor de studerende skal have en helt reel stemme med magt bag deres indflydelse.

Det har været rejst som et problem, at studielederens stemme ifølge lovforslaget er udslagsgivende i tilfælde af stemmelighed. Det kom ind på foranledning af Justitsministeriet, som gjorde os alle opmærksom på – for vi var alle med til det – at det er sådan, man plejer at gøre; lederens stemme plejer at være udslagsgivende, idet det er juristernes opgave at skabe systemer, der kan løse deres opgaver, og man var bekymret for den blokering, der kunne opstå i tilfælde af stemmelighed.

Men jeg vil gerne sige, at lige så vel som at vi alle gik ind for ændringen, da forslaget kom fra Justitsministeriet, lige så enige er vi alle om, at vi gerne vil ændre det, nemlig sådan, at det er fakultetsrådet, der i tilfælde af stemmelighed må træffe beslutningen. Det er de to regeringspartier fuldstændig klar til, det var vi meget hurtige til at acceptere, og det kan jeg forstå der er bred enighed om.

Det giver visse problemer, vil jeg lige sige, fordi der er visse sager, der ikke er særlig egnede til at blive afgjort i fakultetsrådet, men om nødvendigt synes jeg, vi skulle blæse på det problem og vedtage det alligevel, for meningen er jo ikke, at sagen skal løses i fakultetsrådet; meningen er jo, at de skal se at blive enige. Det skal jeg derfor ikke gøre til et stort spørgsmål, og hvis man ønsker en ren model, hvor man i tilfælde af stemmelighed lægger beslutningen i fakultetsrådet, skal det ikke komme an på mig – det kan vi godt acceptere – men jeg vil selvfølgelig lige orientere om de vanskeligheder, der kan være, så man ved, hvad det er, man i så fald gør.

Jeg synes, hr. Rahbæk Møller har været usædvanlig usaglig i dag, og det har andre jo også sagt, så jeg skal ikke gøre meget mere ud af det. Talen om stærke mænd er helt urimelig; disse demokratisk valgte ledere er hele vejen rundt begrænset af demokratisk valgte kollektive organer. De demokratisk valgte kollektive organer lægger budgettet og fastsætter generelle retningslinier, inden for hvilke lederne skal holde sig. Det er en model, som giver lederne betydelig flere tøjler på, end det er normalt i hele den øvrige offentlige sektor. Så der er ikke baggrund for den diktatur- og fascismesnak og andet. Jeg synes, det vidner om, at SF også selv føler, at man her har en lidt dårlig sag, som man er nødt til at puste op for at få den til at syne af noget. Det virker næsten, som om man, da man nu er gået på kompromis i EF-sagen, i hvert fald skal finde en anden sag, hvor man kan køre for fuld udblæsning og få medlemmerne til at føle, at man dog kan kende sine folk på Tinge i landskabet igen.

Jeg ved ikke, hvad der ligger bag, men jeg er forbløffet over hr. Rahbæk Møllers ordvalg i dag, og jeg vil gerne bekræfte, hvad fru Elisabeth Arnold sagde, nemlig at det bestemt ikke var de ord og de holdninger, vi mødte, da vi forhandlede stille og roligt, og hvor hr. Rahbæk Møller var en central person, som der blev lyttet til, sådan som vi hele vejen igennem har lyttet til hinanden.

Den sidste bemærkning, jeg vil gøre, er, at jeg synes, det er flot for dansk folkestyre og også for den respekt, vi jo gerne skulle nyde ude omkring i samfundet, at vi i en så betændt sag, som har været drøftet så længe og med så mange skyttegrave og med så megen mudder-

[Undervisnings- og forskningsministeren]

kastning, kan sætte os hen og lytte og tale så fornuftigt med og til hinanden, at vi faktisk ender med noget, vi alle føler vi kan forsvare. Det er folkestyre, når det er bedst, og det er da kedeligt, at SF ikke kan være med i den sidste fase. Men sandheden er jo, at også hr. Rahbæk Møller vil kunne bekræfte, at det var sådan, det foregik, og at der blev lyttet også til ham, og det fører til, som fru Elisabeth Arnold sagde, at hr. Rahbæk Møller vil kunne genkende masser af formuleringer, for dem har han selv været med til at lave, og derfor kan det ikke være så galt, som han siger.

Rahbæk Møller (SF):

Først lige fascismesnakken. Jeg gør opmærksom på, at jeg ikke har nævnt det ord. Det er ministeren, der har bragt det op, men på givne foranledning skal jeg gerne erklære, at jeg ikke mener, at ministeren er fascist. Jeg mener, han har en fascination af store ledere, men den findes i mange andre ideologier end i den fascistiske.

Så er der det nationale kompromis. Det er jo rigtigt, det er bredt herinde – 7 partier. Det ville være lykkeligt, hvis det også omfattede verden udenfor. Men læs høringssvarene og læs dem rigtigt. Det er rigtigt, at vi ikke kan lave noget, uden at nogen protesterer – ved jeg godt – men det er jo massivt, og det er klogt, det, de fleste skriver. Det er ikke en afstandtagen fra at lave tingene om – der står f.eks. i Københavns Universitets Konsistoriums høringssvar, at de gerne ser ændringer i styrelsesloven; de kan godt se, at der er nogle ting, der ikke fungerer ordentligt – men det er det totale opgør med balancen mellem ledere og kollektive organer, som man nok får forskudt for meget i retning af kollektive organer. Vi ønskede også lidt stærkere ledere, men det er nu forskudt sådan, at lederne kan optræde fuldkommen suverænt.

Det findes ikke andre steder i hverken det offentlige eller det private system. Alle andre ledere står til ansvar for et eller andet. Det kan være dem, der har valgt dem, eller det kan være en bestyrelse udefra, en minister eller en chef, men dette at vælge en leder, der er så suveræn inden for nogle meget bløde rammer, er uset i det danske samfund, og jeg tror ikke, man kan få det til at fungere. Jeg tror, at man forhåbentlig mange steder finder ud af det, uanset hvad vi vedtager herinde – der er jo det

gode ved det, at livet fortsætter – men alt for mange steder vil man vælge vatnisser simpelt hen af nødvendige.

Hvad angår studienævnet, er jeg fuldkommen enig med ministeren. Jeg påtager mig gerne paterniteten. Det er os, der har ønsket, at studienævnene skulle have en større indflydelse. Men, som ministeren også sagde det, det er studielederen, der udøver den med studienævnenes godkendelse. Det er et af de spørgsmål, vi har funderet meget over, for i den ny lov kommer det til at se mere rimeligt ud, end det gjorde i det tidligere udkast og også til høringen. Men hvad betyder »godkende«? Det er en ting, som jeg ikke har taget op før i dag, men som mange spørger om. For når det f.eks. gælder konsistorium, skelnes der udtrykkeligt mellem, at de »fastlægger« retningslinjer for universitetets langsigtede virksomhed og udvikling, men »godkender« budgettet. Der er en forskel i sprogbrugen, og hvad betyder denne forskel? Det fremgår af bemærkningerne, at det i begge tilfælde er rektor, der kommer med udkast. Det er ikke sådan, at de i den ene institution står uden noget udkast, mens de i det andet tilfælde skal have et udkast. I begge tilfælde kommer rektor med en indstilling. Men der må være en forskel mellem, at de efterfølgende fastlægger noget på grundlag af en indstilling eller godkender. Mange forstår ordet godkender sådan, at man ikke kan rette et komma. Man kan sige ja eller nej, og hvis man siger nej, skal den pågældende komme tilbage med et andet forslag, og det er jo en underlig svag magt. Spørgsmålet om, hvorvidt de kan begynde at rette i det, er et af de spørgsmål, som under alle omstændigheder skal opklares i udvalgsbehandlingen. Men jeg tror egentlig, mange ville være glade for at få svaret her. Hvad betyder det, at de skal godkende? Giver det reel indflydelse eller bare en eller anden magt til at sige ja eller nej til at give et udspil?

Frank Jensen (S):

Jeg skal gerne prøve at bidrage til at afklare det spørgsmål, som hr. Rahbæk Møller har stillet.

Når der er en godkendelse, hænger det sammen med, at initiativforpligtelsen er placeret hos lederen. Initiativforpligtelsen til at udarbejde budgetudkast ligger hos rektor. Initiativforpligtelsen hos studielederen er også præci-

[Frank Jensen]

seret i loven, og derefter skal spørgsmålet selvfølgelig til ganske almindelig behandling i studienævnet eller konsistorium – på samme måde som det er her i Folketinget, hvor initiativforpligtelsen på lovgivningssiden hviler på regeringen. Vi kan lave beslutningsforslag her, men initiativforpligtelsen på lovsiden ligger hos regeringen. Det er jo ikke sådan, at regeringen kan ophæve dekretter, de skal igennem de almindelige behandlinger her i Folketinget. Det skal man jo nok ikke i studienævnene, men man skal i hvert fald have en behandling og en godkendelse i studienævnet.

Jeg vil gerne her i anden omgang sige, at jeg også synes, at der i dag på trods af den politiske støj, der har været efter forligets indgåelse, på trods af de mange mørkemænd – og jeg synes, hr. Rahbæk Møller i dag har bidraget til at styrke de mørkemænd i deres opfattelse, hvad jeg er ked af – fra institutionernes side under høringsrunden har været en positiv vilje til at bidrage til at få en lov, der også har en virkning i realiteternes verden. Derfor har jeg grund til også at takke både ministeren og de øvrige partier bag forliget. Efter at vi har været igennem høringsrunden, der sluttede i begyndelsen af september måned, har vi haft en fredelig, stilfærdig og god og konstruktiv drøftelse om de ændringer, det var nødvendigt at lave i lovforslaget på baggrund af høringsrunden.

Det er jo sådan, at der bliver rettet mere end kommaer. Vi har faktisk taget de hørings svar, der er kommet ind fra institutionerne, alvorligt og lavet en lang række ændringer i selve lovforslaget.

Må jeg som eksempler bare nævne, at vi har fået præciseret forskningsfriheden til institutionen. Den er nu klar: det er institutionen, der har forskningsfriheden.

Det er blevet præciseret, at den enkelte medarbejder har metode- og teorifrihed i sin forskning. Det er væsentligt at få præciseret.

Vi har endvidere fået præciseret, at der her er tale om en selvstyrelov, hvor ministerens muligheder for at gribe ind over for beslutninger truffet på institutionerne alene er legalitets-hensyn, altså hvor der er truffet beslutninger, der direkte strider mod anden lovgivning.

Vi har fået præciseret de sammenhænge, der er mellem de kollegiale organers kompetence og ledernes kompetence og indbyrdes mellem de kollegiale organer.

Vi har fået præciseret, at der nu er et basisdemokrati, hvor der også kan afsættes ledere, der ikke længere nyder organets tillid, altså en mistillidsmulighed i organerne.

Vi har fået præciseret en bedre overgangsordning, som institutionerne kan leve med, sådan at man får en mere fredfyldt overgang mellem den nuværende lov og den kommende lov, på samme måde som vi har fået præciseret forholdet mellem studieleder og studienævn. Her har vi faktisk efter forligets indgåelse givet de studerende yderligere kompetence, nemlig rekvirering af undervisningen, idet det nu står i selve loven, at det er studienævnet, der rekvirerer.

På samme måde burde hr. Rahbæk Møller sige, at det er flot arbejde, for det ligger på linie med det initiativ, som SF gerne vil tage sammen med Socialdemokratiet og Det Radikale Venstre.

Nu har SF altså valgt at stille sig uden for forligskredsen, men det skal selvfølgelig ikke forhindre, at vi under udvalgsarbejdet opnår, at hr. Rahbæk Møller og SF til sidst vil stemme for lovforslaget ved tredjebehandlingen. Den mulighed står selvfølgelig åben for SF.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg skal gerne erkende, at de ting, der er kommet ind efter høringsrunden, er forbedringer, men jeg vil samtidig bekendtgøre, at de ikke ændrer den grundlæggende skavank i forslaget, nemlig en helt urimelig magt til lederne, og at SF derfor vil stemme imod ved tredjebehandlingen.

I øvrigt vil jeg til fortolkningen af ordet »godkende« sige, at jeg er meget tilfreds, hvis det er hr. Frank Jensens version, der er den rigtige, og jeg vil gerne høre ministeren bekræfte den. For sagen er, at denne initiativret jo også gælder, når ordet »fastlægge« bruges, og det er meget usædvanligt i juridiske tekster alene af stilistiske grunde at bruge to forskellige ord om det samme efter hinanden, og hvis hr. Frank Jensens fortolkning er rigtig, betyder »fastlægge« og »godkende« præcis det samme. Det er da muligt, det er rigtigt, men så er det usædvanligt i en juridisk tekst. Derfor vil jeg meget gerne have svar på, om det er rigtigt, at der virkelig menes præcis det samme med de to vendinger.

[Rahbæk Møller]

Jeg ser, at ministeren ikke hører efter, så formentlig får vi ikke noget svar fra ham. Men det ville være rart, hvis vi kunne få det her, og under alle omstændigheder skal vi have det under udvalgsbehandlingen.

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg synes, det er for dårligt at høre SF anbefale os andre at læse høringsvarene fra den fase, der trådte i kraft, efter at forliget var indgået og udkastet var sendt ud til omverdenen, og til den endelige ordlyd af lovforslaget blev lavet. Vi er faktisk mange, der har læst høringsvarene. Vi har læst dem grundigt, og vi har taget hensyn til mange af dem. Hr. Frank Jensen har netop remset op, hvilke ændringer der er kommet ind som følge af høringsfasen.

Det er jo således, at vi i denne sektor har at gøre med mennesker, som både kan læse indenad, kan sætte pen til papir, som kan skrive, og som kan formulere sig. Og de har ganske nøje gennemgået lovforslaget og er kommet med adskillige anvisninger, som vi fandt fuldstændig rimelige, eller som vi fandt løste problemer, der ville opstå, hvis det ikke blev ændret.

Men jeg fornemmer nu, at SF er kommet ud i den særlige idræt, som SF er eksperter i, nemlig den med at finde hår i suppen. Og end ikke det faktum, at der er sket mange ændringer fra det første udkast og efter høringsfasen, har kunnet få SF til at give os så meget som bare et lille figenblad og sige o.k., det er da også godt, at der er kommet ændringer ind. Det synes jeg godt SF kunne give.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Fru Elisabeth Arnold er ikke nogen særlig god lytter. Jeg sagde lige netop til hr. Frank Jensen, at de ændringer, der kom ind efter høringsvarene, er forbedringer. Men jeg skal da også gerne sige til fru Elisabeth Arnold, at de ændringer, der er kommet ind efter høringsrunden, er forbedringer.

Problemet er, at den helt afgørende skavank i det styrelseslovsforslag, der foreligger, nemlig at man bygger alt for meget på stærke lederes personlige magt, er der ikke gjort op med, bortset fra måske enkelte punkter. Derfor kan vi fortsat ikke støtte forslaget.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Den mest undergravende bestemmelse for en stærk leder er, at han kan blive væltet. Og en af de bestemmelser, der blev indført efter høringsfasen, er netop, at ledere, der på den ene eller den anden måde opfører sig tumpet, kan blive udsat for mistillid af det organ, de arbejder sammen med. Og hvis det ikke er en svækkelse af en stærk mand, så ved jeg sandelig ikke, hvad det er.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg har også læst, at det er muligt for det pågældende organ at indstille til rektor, at dekanen fyres, henholdsvis til dekanen, at institutleder fyres. Jeg har ikke kunnet finde det noget sted. Det er da muligt, det er mig, der har været uopmærksom, men jeg kunne ikke finde nogen steder, hvor der stod, at rektor kunne vælges. Hvor står det? Det vil jeg gerne have at I gør opmærksom på.

(Kort bemærkning).

Frank Jensen (S):

Det står faktisk i loven, at hvis et enigt konsistorium med undtagelse af rektor ønsker nyvalg på rektorposten, skal der foranstalles et nyvalg. Det skal ikke hverken indstilles til ministeren eller nogen anden. Det er konsistorium, der direkte foranstalter det.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Det kan jeg bekræfte, og jeg kan også bekræfte det, som hr. Frank Jensen tidligere sagde om ledernes initiativforpligtelse; det er der ingen tvivl om.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Jeg er glad for at høre denne bemærkning af ministeren. Så får vi en interessant diskussion om, hvorfor man i det ene tilfælde bruger ordet »fastlægge« og i det andet tilfælde ordet »godkende«.

Hvad angår bestemmelsen om, at rektor altså kan fyres af et enigt konsistorium bortset fra ham selv, skal vi være opmærksom på, at dette

[Rahbæk Møller]

er utrolig svært at opnå. Bl.a. skal hans egen administrationschef, der i de fleste tilfælde vil sidde i konsistorium, altså stemme for at fyre sin chef. Det kan lade sig gøre – det må jeg erkende – ved helt umulige ledere. Men så skal de altså virkelig være ude på gyngen. I praksis er en leder diktator, medmindre han tager af pengekassen eller bliver senil eller noget lignende.

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Nu må det vist være ved at være slut med denne debat. Men lederen – vil jeg gerne understrege – er jo altså også begrænset af budgetvedtagelser og andre vedtagelser, og dette med at have magten over budgettet er jo noget, man her i Tinget lagde en hel del vægt på under provisoriestriden for 100 år siden. Det er ikke helt uvæsentligt. Det bør ikke bagatelliseres.

Og det, at man også derudover kan lægge generelle rammer for lederens virksomhed, bringer jo lederne i en betydelig svagere situation end alle deres lederkolleger i hele den øvrige undervisningssektor og hele den øvrige social- og sundhedssektor, så der er altså ingen baggrund for den ledersnak, den tale om stærke ledere, som vi har skullet høre så meget om i dag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Den fg. formand (Ahlmann-Ohlsen):

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til Uddannelsesudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af lovforslag nr. L 47:

Forslag til lov om ændring af lov om friskoler og private grundskoler m.v. (Statstilskud til elever i skolefritidsordninger).

Af Lysholm Christensen (KRF) m.fl.
(Fremsat 20/10 92).

Lovforslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Undervisnings- og forskningsministeren (Bertel Haarder):

Vi har i regeringen betydelig sympati for dette forslag fra Kristeligt Folkeparti. Jeg har i mere end et halvt år forsøgt at overtale Kommunernes Landsforening til at acceptere, at når kommuner nedlægger fritidshjem, således at børn i frie skoler ikke længere kan komme på fritidshjem, og når man derved mere eller mindre tvinger de frie skoler til at oprette skolefritidsordninger, skylder man også at give et bidrag til disse skolefritidsordninger.

Samfundet har ganske enkelt ændret sig. Fritidsordninger er blevet en naturlig del af en hvilken som helst skoles virksomhed, og hidtil har også frie skolers elever haft ret til at gå på kommunernes fritidshjem på kommunernes regning. Så skal kommunerne ikke bare løbe fra den udgift og vælte den over på de frie skoler ved at nægte at tale med os om et bidrag.

Jeg vil heller ikke sige, at man har nægtet at tale med os, men man har overhovedet ikke villet bevæge sig, og det beklager jeg, for jeg synes, det er så ulykkeligt, hvis denne sag ender med at skulle løses på samme måde som efterskolepørgsmålet for et år siden. Jeg tror også, det ville være en god idé, hvis kommunerne vil slippe billigt, at man snart kommer ud af starthullerne og giver et rimeligt tilbud. Der er vi jo alle interesseret i.

Men hvis kommunerne ikke vil komme ud af starthullerne, forstår jeg godt, at Kristeligt Folkeparti siger, som de gør, ligesom jeg har hørt en række andre partier sige det, nemlig Det Radikale Venstre og Centrum-Demokraterne, og hr. Køpke Christensen fra Fremskridtspartiet har vist også været ude med det samme budskab, og mon ikke også SF har forståelse for sagen? Det eneste parti, der ikke har udtrykt direkte sympati for det, er Socialdemokratiet, men det kan vi jo få at høre her om lidt.

Der bør altså ske et eller andet. Jeg er ked af, det ikke har kunnet ske ved forhandling, og hvis det fortsat ikke er tilfældet, må vi gøre noget, og det bliver jo så antagelig i forbindelse